

Vergaderjaar 2010–2011

32 500 D

Vaststelling van de begrotingsstaat van het Fonds economische structuurversterking voor het jaar 2011

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

INHOUDSOPGAVE

	blz.
A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOR- STEL	2
Wetsartikel 1	2
Wetsartikel 3	2
Wetsartikel 4	2
B. ALGEMENE TOELICHTING BIJ DE BEGROTING	3
1. Inleiding	3
2. Uitgaven	4
3. Ontvangsten	7
C. TOELICHTING PER BEGROTINGSARTIKEL	8
1. Uitgaven	8
2. Ontvangsten	16
3. Saldi	17
Bijlagen	18

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVORSTEL

Wetsartikel 1

De begrotingsstaten die onderdeel uitmaken van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 1, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 elk afzonderlijk bij wet vastgesteld. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om de begrotingsstaat van het Fonds economische structuurversterking (FES) voor het jaar 2011 vast te stellen.

Alle voor dit jaar vastgestelde begrotingswetten tezamen vormen de Rijksbegroting voor het jaar 2011. Een toelichting bij de Rijksbegroting als geheel is opgenomen in de Miljoenennota 2011.

Met de vaststelling van dit wetsartikel wordt de in de begrotingsstaat opgenomen begroting van de uitgaven en de ontvangsten voor het jaar 2011 vastgesteld. De in die begroting opgenomen begrotingsartikelen worden door middel van een algemene toelichting en een toelichting per begrotingsartikel toegelicht in de onderdelen B en C van deze memorie van toelichting.

Wetsartikel 3

In dit artikel wordt bepaald dat in 2011 de voeding van het FES wordt gevormd door de niet-belastingontvangsten van de Staat uit aardgasbaten voor het bedrag dat daarvoor is opgenomen in de begrotingsstaat. Het in de begrotingsstaat opgenomen bedrag komt overeen met de geraamde uitgaven in de begroting 2011. De voeding uit aardgasbaten wordt derhalve niet berekend als een percentage van de gasbaten.

Door de hierboven toegelichte manier van vaststellen van de gasbatenvoeding van het fonds is de FES-voeding uit incidentele baten niet relevant en is derhalve komen te vervallen.

Wetsartikel 4

In dit artikel is bepaald dat investeringen op o.a. het gebied van infrastructuur, kennis en ruimtelijke investeringen in aanmerking komen voor financiering uit het FES . Daarvoor is voor deze domeinen in dit artikel in 2011 een wettelijke basis gecreëerd.

De Minister van Economische Zaken,
M. J. A. van der Hoeven

De Minister van Financiën,
J. C. de Jager

B. ALGEMENE TOELICHTING BIJ DE BEGROTING

1. Inleiding

1.1 FES-systematiek

Het Fonds economische structuurversterking (FES) is een begrotingsfonds dat in 1995 is ingesteld. Het doel van het fonds is om te garanderen dat een deel van het ondergrondse aardgasvermogen omgezet wordt in een bovengronds vermogen, door middel van investeringen van nationaal belang die de economische structuur versterken. Het fonds heeft daartoe een eigen begroting.

Tot 2008 bestond de voeding van het FES uit een percentage van de aardgasbaten en incidentele baten zoals verkoop van staatsdeelnemingen. Sinds 2008 heeft het FES een vaste voeding uitsluitend bestaande uit (een deel van de) aardgasbaten. De voeding van het FES is niet meer afhankelijk van tussentijdse veranderingen in de gasbaten, bijvoorbeeld door mutaties in de olieprijs en/of eurokoers.

De uitgaven van het fonds bestrijken verschillende investeringsdomeinen. Deze domeinen kunnen nader worden verdeeld in verschillende impulsen, enveloppes en reserveringen. In de toelichting per begrotingsartikel (zie deel C) wordt, waar relevant, bij de projectaanduidingen tevens de naam vermeld van de impuls of enveloppe waar het project uit voort is gekomen.

Ministers kunnen voorstellen indienen voor een bijdrage uit het FES voor zover deze binnen één van de domeinen vallen. Deze voorstellen worden inhoudelijk getoetst zodat de beoogde economische structuurversterking zo efficiënt en effectief mogelijk kan worden gerealiseerd. In de regel wordt ook een Maatschappelijke Kosten Baten Analyse uitgevoerd die een belangrijke rol speelt in de toetsing en de besluitvorming. Op basis van de uitkomsten van de toetsingsprocedure beslist het kabinet of een project FES-middelen krijgt toegekend. De Kamer wordt geïnformeerd over de projecten waaraan het FES bijdragen toekent.

De ministers die een bijdrage uit het FES aan hun begroting toegekend krijgen zijn verantwoordelijk voor uitvoering van de FES-projecten. Hierover wordt verantwoording afgelegd in de departementale begrotingen. In de FES-begroting wordt een totaaloverzicht gegeven van de stand van zaken van reeds goedgekeurde projecten en de uitputting van reeds toegezegde middelen. De FES-begroting geeft daarnaast ook een overzicht van de nog niet uitgekeerde reserveringen in het FES.

1.2 Voorstel tot wijziging van de FES-wet

Het voorstel tot wijziging van de FES-wet, dat op 29 juni 2009 aan de Tweede Kamer is verstuurd (TK 2007–2008, 31 993, nr. 1–3), is door de Tweede Kamer aangehouden wegens de demissionaire status van het kabinet. Een onderdeel van de voorgestelde wijziging is de invoering van een vaste voedingsystematiek. Vooruitlopend op deze wijziging is sinds 2008 in de achtereenvolgende begrotingswetten vastgelegd dat de voeding van het fonds gelijk is gesteld aan de hoogte van de (eerder geraamde) uitgaven van het fonds («voeding volgt uitgaven»). Deze lijn wordt ook gevolgd in de begroting voor 2011.

2. Uitgaven

2.1 Overzicht FES-uitgaven

In tabel 1 wordt een overzicht gegeven van geraamde uitgaven in de periode 2010 tot en met 2015 binnen het FES. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen twee soorten FES-uitgaven. FES-middelen die reeds aan de departementale begrotingen zijn toegevoegd, worden in de FES-begroting verantwoord op de artikelen 11 t/m 14. Over deze categorie heeft reeds kabinetsbesluitvorming plaatsgevonden. Daarnaast bestaat een, kleinere, categorie gereserveerde middelen in het FES waarover nog besluitvorming moet plaatsvinden («projecten in voorbereiding»). Deze worden verantwoord op artikel 15.

Tabel 1: Totaaloverzicht FES-uitgaven (stand Ontwerpbegroting; x € mln.)						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Totale uitgaven FES	3 336	2 723	2 174	2 310	2 479	1 445
Artikel 11 t/m 14: FES-middelen op departementale begrotingen (projecten in uitvoering)	3 096	2 533	1 755	1 798	1 905	607
Artikel 15: Gereserveerde middelen FES (projecten in voorbereiding)	240	189	419	512	573	839

De FES-uitgaven voor 2011 zijn uitgesplitst per departement weergegeven in Bijlage I.

In tabel 2 zijn de FES-middelen op de departementale begrotingen uit tabel 1 onderverdeeld naar de verschillende domeinen (artikel 11 t/m 14). De individuele projecten per domein worden genoemd in de artikelgewijze toelichting in deel C van deze begroting.

Tabel 2: Overzicht FES-uitgaven op departementale begrotingen (art. 11 t/m 14) (stand Ontwerpbegroting; x € mln.)						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Totaal FES-middelen departementale begrotingen (projecten in uitvoering)	3 096	2 533	1 755	1 798	1 905	607
Artikel 11: Verkeer en Vervoer	1 267	1 503	980	1 121	1 627	569
Artikel 12: Milieu en Duurzaamheid	674	455	305	269	29	17
Artikel 13: Kennis en Innovatie	618	386	319	239	173	7
Artikel 14: Ruimtelijke Ordening	537	189	152	170	77	13

Een overzicht van de gereserveerde middelen in het FES wordt gepresenteerd in tabel 3. Omdat hierover nog geen besluitvorming heeft plaatsgevonden, zijn deze middelen ook nog niet toegevoegd aan de departementale begrotingen. De tabel geeft de totaal gereserveerde middelen per domein weer.

Tabel 3: Gereserveerde FES-middelen (art. 15) (stand Ontwerpbegroting; x € mln.)						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Totaal gereserveerde Fes-middelen (projecten in voorbereiding)	240	189	419	512	573	839
Artikel 15: Verkeer en vervoer	2	1	14	116	106	106
Artikel 15: Milieu en duurzaamheid	98	102	93	143	143	279
Artikel 15: Kennis en innovatie	40	5	32	126	219	238
Artikel 15: Ruimtelijke Ordening	100	81	280	127	106	215

2.2 Besluitvorming per domein

Over de toekenning van gereserveerde FES-middelen op artikel 15 moet nog besloten worden.¹ In deze paragraaf is per domein aangegeven welke besluitvorming tot nu toe heeft plaatsgevonden. Daarbij is de besluitvorming geplaatst in haar historische context. Wat was destijds het (globale) doel waarvoor de desbetreffende FES-impuls in het leven is geroepen, hoe groot was de aanvankelijke impuls en welk deel reestert daarvan op dit moment? Op deze wijze wordt inzicht gegeven in de besluitvorming per domein.²

Domein Verkeer en Vervoer

Binnen het FES was ten tijde van de besluitvorming rond de Nota Mobiliteit (2005) 6,5 mld gereserveerd om bereikbaarheidsdoelen te kunnen halen. Daarvan was 4,5 mld bestemd voor ontsluiting van de Noordvleugel (TK 2007–08, 29 665, nr. 102). Van de 4,5 mld is ca. 3,3 mld reeds toegekend aan Verkeer en Waterstaat voor wegontsluiting (incl. maatregelen voor een goede ruimtelijke inpassing) van de Noordvleugel en blijft nog 0,3 mld gereserveerd voor de ZuidAs in het FES. Het restant Noordvleugelmiddelen ad 0,9 mld maakt onderdeel uit van de dekking van maatregelen in de MobiliteitsAanpak 2008, en wordt ingezet voor brede bereikbaarheid, niet per se binnen de Noordvleugel. Voor wat betreft de Mobiliteitsaanpak is een deel van het budget reeds toegekend aan projecten (te weten A12/A20 Gouwe Knoop, Quick Scan Decentraal Spoorvervoer en de Verkeersruut Eindhoven–Helmond).

Naast de oorspronkelijke Noordvleugelmiddelen van 4,5 mld is ca. 2 mld beschikbaar voor betere bereikbaarheid buiten de Noordvleugel. In 2010 is van die 2 mld, 0,8 mld toegekend aan het project Driehoek Utrecht–Hilversum–Amersfoort. Het streven is om over het restant in 2011 te besluiten.

De middelen van de Enveloppe Openbaar vervoer zijn inmiddels geheel uitgeput. Binnen het FES was ten behoeve van deze enveloppen t/m 2020 een bedrag van ca. 0,7 mld gereserveerd. Dit bedrag is voor het grootste deel (ca. 0,5 mld in de jaren 2010–2020) toegekend aan het Programma Hoogfrequent Spoor (PHS) (conform TK 2008–2009, 31 700 A, nr. 2). Daarnaast is een bedrag van ca. 0,2 mld toegekend aan het Actieprogramma Regionaal Openbaar Vervoer (TK 2008–2009, 31 700 A, nr. 98).

De enveloppe «Infra en (vaar)wegen» (ca. 1,1 mld t/m 2020) wordt ingezet ten behoeve van investeringen in wegen, vaarwegen en luchtkwaliteit. Tot nu toe heeft besluitvorming plaatsgevonden over projectvoorstellen op het gebied van luchtkwaliteit, Dynamisch Verkeersmanagement wegen en vaarwegen, quick wins (vaar)wegen, aanpak knooppunten en verkeersveiligheidsmaatregelen. Projecten die voor een bijdrage van het restant ad ca. 0,8 mld in aanmerking komen, worden nu voorbereid en zullen conform planning in de loop van het begrotingsjaar 2011 worden ingediend.

Domein Milieu en Duurzaamheid

Er is een aantal enveloppen binnen dit domein. Dat is ten eerste de Enveloppe Energie. Het budget van deze enveloppe t/m 2012 ad 374 mln (voor prijscompensatie) is samengevoegd met de reservering binnen Pijler 2 van het Beleidsprogramma ten behoeve van innovatief ondernemerschap op het terrein van duurzame energie. Beide budgetten zijn toegevoegd aan de Innovatieagenda Energie (TK 2007–2008, 31 530, nr. 1). Inmiddels is 352,6 mln aan FES-middelen toegekend aan projecten. Er

¹ Een relatief klein deel van de gereserveerde FES-middelen op artikel 15 is reeds toegekend aan projecten, maar nog niet toegevoegd aan de departementale begrotingen. Dit gebeurt zodra de desbetreffende departementen deze middelen opvragen bij de FES-beheerders.

² Kasmatig wordt in tabel 3 een beeld gegeven tot en met 2015. Impulsen kunnen echter doorlopen na 2015, en ook (veel) eerder starten dan 2010. De omvang van de totale reserveringen kan daardoor afwijken van de beschikbare kasmiddelen in de weergegeven periode tot en met 2015. De genoemde bedragen kunnen ook verschillen van de bedragen in de tabel door de toepassing van prijscompensatie.

resteert daarmee nog 34,6 mln in het FES, waarvan 22,5 mln voorlopig is aangemerkt voor het project proeftuinen smart grids.

Ten tweede betreft het de Enveloppe Water en Kust (t/m 2020 ca. 0,45 mld aan FES-geld). Middelen zijn in 2008 en 2009 toegekend ten behoeve van de Kaderrichtlijn Water (synergie en innovatie ca. 0,2 mld).

Ten derde is er de Enveloppe Natuur, EHS en vitaal platteland. De gehele enveloppe is inmiddels uitgekeerd aan de investeringsregeling luchtwas-systemen (TK 2008–2009, 31 700 XIV). Binnen deze enveloppe zijn geen middelen meer gereserveerd.

Ten vierde is een deel van de Enveloppe Regionaal economisch beleid en de Enveloppe Infra en (vaar)wegen bestemd voor projecten op het gebied van luchtkwaliteit. Deze middelen (50 mln) zijn reeds ingezet voor maatregelen op het gebied van luchtkwaliteit.

Domein Kennis en Innovatie

De Enveloppe Innovatie, kennis en onderzoek bevat programma's die zijn gericht op de aanpak van maatschappelijke knelpunten op het terrein van waterbeheer, veiligheid, zorg en (duurzame) energie. Hierbij is 111 mln beschikbaar gesteld voor maatschappelijke innovatieprogramma's (t/m 2012). Deze enveloppe is in 2009 ingevuld. Met de honorering van een FES bijdrage voor de projecten Towards BioSolar Cells, Gezond Ouder Worden, Hersenen en Cognitie, STARS en Scheidingstechnologie is het totale bedrag door het kabinet toegekend aan projecten., De middelen die nog staan gereserveerd (t/m 2012) kunnen door de departementen voor de uitvoering van de gehonoreerde projecten worden opgevraagd.

Daarnaast is tot en met 2012 ongeveer 168 mln beschikbaar voor grootschalige research infrastructuur en innovatieve oplossingen voor toekomstige lerarentekorten. Ook deze enveloppe is in 2009 afgehecht. Met de honorering van de FES-bijdrage voor de voorstellen LifeLines, SURFnet 7, NCB:Biodiversiteit, NanoLab (deel II), Dynamic Two Phase Flow Lab en Delta Faciliteit is het totale budget door het kabinet toegekend aan projecten. De middelen die nog staan gereserveerd kunnen door de departementen voor de uitvoering van de gehonoreerde projecten worden opgevraagd.

In aanvulling op de Enveloppe Innovatie, kennis en onderzoek is ten tijde van de Miljoenennota 2009 500 mln beschikbaar gesteld voor selectieve continuering van (in deze kabinetsperiode) aflopende FES-projecten in dit domein. Inmiddels heeft besluitvorming plaatsgevonden, in drie tranches. Besluitvorming over de eerste twee tranches heeft plaatsgevonden in 2009 (TK 2008–2009, 27 406, nr. 148 en TK 2009–2010 27 406 nr. 166). Besluitvorming over de derde tranche heeft op 28 mei 2010 plaatsgevonden. Hierin heeft het Kabinet besloten om het voorstel voor Creatieve Industrie te honoreren met 10,5 mln. Voor het ICT (COMMIT)-voorstel wordt een reservering gemaakt van 50 mln, waarbij een onafhankelijke internationale adviesraad per COMMIT-deelproject een bindend advies zal geven of het betreffende deelproject in aanmerking komt voor een FES-bijdrage en zo ja, voor welk bedrag. Aan de indieners van het voorstel op het thema Water, Klimaat en Ruimte (3D) wordt 5 mln ter beschikking gesteld om hen meer tijd te geven voor verdere ontwikkeling van en de eerste aanzet tot een nieuwe integrale gebiedsgerichte aanpak. Eveneens is besloten om de voorstellen voor overbruggingsfinanciering van TI Pharma en TTI Groene Genetica te honoreren met respectievelijk 6 mln

en 3,4 mln. Met de derde tranche is een totaal een beslag gelegd op FES-middelen van maximaal 74,9 mln. Er resteert binnen deze enveloppe een bedrag van minimaal 52,3 mln. Deze middelen blijven gereserveerd in het FES voor kennis en innovatie.

Domein Ruimtelijke ordening

De Nota Ruimte heeft tot doel op een duurzame en efficiënte wijze ruimte te scheppen voor de verschillende ruimtevragende functies, de leefbaarheid van Nederland te waarborgen en te vergroten en de ruimtelijke kwaliteit van stad en platteland te verbeteren. In totaal is 1 mld hiervoor gereserveerd. Eind 2009 is de besluitvorming over de toekenning van deze middelen afgerond (TK, 2009–2010, 29 435, nr. 250).

Vanuit de Enveloppe Regionaal economisch beleid zijn middelen bestemd voor sterke regio's en herstructurering van bedrijventerreinen. Tot en met 2011 is voor sterke regio's 125 mln (voor prijscompensatie) beschikbaar gesteld voor ambitieuze investeringen die het internationale vestigingsklimaat in deze regio's versterken. Hiervan is 100 mln inmiddels toegekend aan projecten. Naar verwachting zal in 2010 besluitvorming volgen over het resterende budget. Daarnaast is 52 mln (prijspeil 2007) voor de herstructurering van bedrijventerreinen in 2010 toegekend. Deze middelen worden ingezet voor een beperkt aantal FES-waardige te herstructureren bedrijventerreinen van nationaal belang. Deze bedrijventerreinen worden uiteindelijk door het kabinet geselecteerd op voordracht van de provincies in samenwerking met gemeenten, en op basis van de majeure opgaven uit de door rijk en regio gezamenlijk opgestelde MIRT-gebiedsagenda's (TK, 2009–2010, 31 253, nr. 22).

2.3 FES en het Aanvullend Beleidsakkoord

In bijlage II worden de voor het FES relevante onderdelen van het stimuleringspakket gepresenteerd. Deze volgt de indeling van het Aanvullend Beleidsakkoord «Werken aan de toekomst».

Het stimuleringspakket betreft verschillende onderdelen van het FES. In bijlage II is per investeringsimpuls of enveloppe aangegeven waar het stimuleringspakket neerslaat in het FES. Daaruit blijkt dat het stimuleringspakket, voor zover relevant voor het FES, grotendeels is belegd op de departementale begrotingen.

3. Ontvangsten

Met ingang van 2008 kent het FES een vaste voeding uit gasbaten. Voor de begroting 2011 wordt deze vaste voeding bij begrotingswet vastgesteld, waarmee de ontvangsten gelijk worden gesteld aan de uitgaven.

Een integraal overzicht van de geraamde aardgasbaten wordt gepresenteerd in de Miljoenennota 2011 (bijlage 1).

C. TOELICHTING PER BEGROTINGSARTIKEL

1. UITGAVEN

FES-middelen op departementale begrotingen (projecten in uitvoering)

Artikel 11 Bijdragen aan andere begrotingen in het kader van verkeer en vervoer

Op dit artikel worden de bijdragen geraamd voor de projecten in het kader van verkeer en vervoer voor zover daarover besluitvorming heeft plaatsgevonden en de bijbehorende middelen zijn overgeboekt uit art. 15. Hieronder wordt in de tabel de opbouw van de uitgaven t/m 2015 vermeld.

Opbouw uitgaven (x € 1 000)						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Vastgestelde begroting 2010	1 286 571	1 369 654	758 339	716 617	1 314 133	
1e suppletore begroting 2010	- 35 764	41 699	18 577	45 780	- 37 112	
Mutatie	15 858	92 101	203 522	358 550	349 618	568 983
Ontwerpbegroting 2011	1 266 665	1 503 454	980 438	1 120 947	1 626 639	568 983

Een uitsplitsing van de geraamde uitgaven en de mutaties per individueel project wordt onderstaand in twee afzonderlijke tabellen gegeven. In de tabellen staat ook een verwijzing naar de reservering waaruit deze specifieke middelen afkomstig zijn. Het project Zuidas is bijvoorbeeld afkomstig uit de impuls 2005.

Uitsplitsing begrotingsstand naar projectniveau: artikel 11 verkeer en vervoer (x € 1 000)								
artikel 11	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Begr.	Art.
Voorfinanciering Geografische Info. Systemen	- 34 000		- 35 000	- 35 000			IF	36
Amendement Snijder-Hazelhoff			27 890				IF	11
Project Mainport Rotterdam		407 519	448 196	270 900	100 383	61 895	IF	16
Impuls 1998: Bereikbaarheid/voorfinanciering 12 mld pakket	829 020	837 000					IF	Divers
Impuls 2001: Bereikbaarheid en stedelijke ontwikkeling	343 040						IF	Divers
Impuls 2005: Bijdrage systeemkosten tolheffing	49 239	36 733					IF	17
Impuls 2005: Zuidas	15 000	25 000	60 000				IF	12
Impuls 2006: Betere benutting hoofdwegen Programma filevermindering	6 228						IF	12
Impuls 2006: Slimme benuttingsmaatregelen spoor	20 000						IF	13
Noordvleugel: Infrastructuur Noordvleugel	4 100	60 000	238 000	478 000	1 178 888	376 000	IF	12
Noordvleugel: Parallelstructuur A12/Gouwe		15 590	15 590	36 377	36 377		IF	14
Noordvleugel: Quick scan regionaal spoor		15 042	29 081				VW/IF	Divers
Nota Mobiliteit: Driehoek Utrecht: A27/Knooppunt Hoewelaken						20 000	IF	12

artikel 11	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Begr.	Art.
Nota Mobiliteit: Driehoek Utrecht: A27/Knooppunt Eemnes-Amersfoort			5 000	90 000	100 000	55 000	IF	12
CA Infra en (vaar)wegen: Quick wins wegen/Aanpak knooppunten	11 831	11 636	9 227	16 546			IF	12
CA Infra en (vaar)wegen: Praktijkproef verbetering doorstroming A10 A'dam	6 349	12 744	9 600	17 234			IF	12
CA Infra en (vaar)wegen: Quick Wins vaarwegen		20 000	20 000	12 000			IF	15
CA Infra en (vaar)wegen: Dynamisch verkeersmanagement hoofdvaarwegen	3 000	35 000	45 000	19 414			IF	12
CA Infra en (vaar)wegen: Verkeersveiligheid		5 000	20 000	28 617			IF	12
CA Openbaar vervoer: Impuls spoorambitie PHS	12 858	22 190	87 854	160 875	185 007	30 104	IF	13
CA Openbaar vervoer: Actieprogramma regionaal OV				25 984	25 984	25 984	VW	39
Totaal	1 266 665	1 503 454	980 438	1 120 947	1 626 639	568 983		

Mutaties begroting 2011 op projectniveau: artikel 11 verkeer en vervoer (x € 1 000)							
	Departement	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Project Mainport Rotterdam	IF		- 721	997	- 2 717	2 250	61 895
Noordvleugel: Infrastructuur Noordvleugel	IF						376 000
Noordvleugel: Parallelstructuur A12/Gouwe	IF		15 590	15 590	36 377	36 377	
Noordvleugel: Quick scan regionaal spoor	VW/IF		15 042	29 081			
Nota Mobiliteit: Driehoek Utrecht: A27/Knooppunt Hoevelaken	IF						20 000
Nota Mobiliteit: Driehoek Utrecht: A27/Knooppunt Eemnes-Amersfoort	IF			5 000	90 000	100 000	55 000
CA Infra en (vaar)wegen: Dynamisch verkeersmanagement hoofdvaarwegen	IF	3 000	35 000	45 000	19 414		
CA Infra en (vaar)wegen: Verkeersveiligheid	IF		5 000	20 000	28 617		
CA Openbaar vervoer: Impuls spoorambitie PHS	IF	12 858	22 190	87 854	160 875	185 007	30 104
CA Openbaar vervoer: Actieprogramma regionaal OV	VW				25 984	25 984	25 984
Totaal		15 858	92 101	203 522	358 550	349 618	568 983

Toelichting op de mutatie:

De mutaties in het (extrapolatie)jaar 2015 voor het Project Mainport Rotterdam en het project Infrastructuur Noordvleugel betreffen middelen die al eerder waren toegekend en overgeboekt. Voor het Project Mainport Rotterdam vindt ook een kleine aanpassing van het kasritme plaats.

Daarnaast zijn middelen overgeboekt vanuit diverse reserveringen (Noordvleugel, Nota Mobiliteit, CA enveloppe Infra en (vaar)wegen en CA enveloppe Openbaar vervoer) voor de projecten Parallelstructuur A12/Gouwe, Quick scan regionaal spoor, Driehoek Utrecht A27/Knooppunt Hoevelaken, Driehoek Utrecht A27/Knooppunt Eemnes-Amersfoort, Dynamisch verkeersmanagement vaarwegen, Impuls spoorambitie PHS, Actieprogramma regionaal OV.

Artikel 12 Bijdragen aan andere begrotingen in het kader van milieu en duurzaamheid

Op dit artikel worden de bijdragen geraamd voor de projecten in het kader van milieu en duurzaamheid voor zover daarover besluitvorming heeft plaatsgevonden en de bijbehorende middelen zijn overgeboekt uit art. 15. Hieronder wordt in de tabel de opbouw van de uitgaven t/m 2015 vermeld.

Opbouw uitgaven (x € 1 000)						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Vastgestelde begroting 2010	472 841	379 860	274 068	239 030	21 800	
1e suppletore begroting 2010	241 772	24 931	4 837	10 438	1 808	
Mutatie	- 40 320	49 820	25 600	19 600	5 000	16 685
Ontwerpbegroting 2011	674 293	454 611	304 505	269 068	28 608	16 685

Een uitsplitsing van de geraamde uitgaven en de mutaties per individueel project wordt onderstaand in twee afzonderlijke tabellen gegeven. In de tabellen staat ook een verwijzing naar de reservering waaruit deze specifieke middelen afkomstig zijn.

Uitsplitsing begrotingsstand naar projectniveau: artikel 12 milieu en duurzaamheid (x € 1 000)								
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Begr.	Art.
Innovatieprogramma verminderen methaanemissie	1 600	1 500	1 500	1 500			LNV	21
Impuls 1998: Programma Milieutechnologie	5 313	4 900	4 270				VROM	3
Impuls 2005: Bodemsanering	10 826						VROM	10
Impuls 2005: Luchtkwaliteit	13 215						VROM	5
Impuls 2005: Luchtkwaliteit	584						LNV	21
Impuls 2005: MEP	165 900	205 000	205 000	205 000			EZ	4
Impuls 2005: biobrandstoffen	1 631	5 000	6 673				VW	36
Impuls 2005: UKR	6 333	3 206	1 666	1 668			EZ	4
Impuls 2005: EU aanbestedingsregeling CO2 opslag	8 482	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000	VROM	3
Impuls 2005: Energiebesparingstender UKR	4 638	667	667	666			EZ	4
Impuls 2005: Ophogen budget EOS Demo-tender	206	167	167	166			EZ	4
Impuls 2005: Verhoging budget 4e tender UKR	5 915	5 833	3 333	3 334			EZ	4
Impuls 2005: UKR CO2 afvangtechnologie	2 500	7 167	5 167	5 166			EZ	4
Impuls 2005: Verhoging budget besparingstender UKR	900	1 200	1 000	1 000			EZ	4
Impuls 2005: PIEDWGO	10 000						WWI	2
Impuls 2005: PIEDWGO	4 000	4 000	6 000				EZ	4
Impuls 2005: Energietender technopartners Seed-faciliteit	7 250						EZ	4
Impuls 2005: Energy Efficiency bedrijfsleven	11 052	3 500					EZ	4
Impuls 2005: Innovatieprogramma duurzaam openbaar busvervoer	2 518						VW	36
Impuls 2006: Groninger Pijpleiding	456						VROM	10
Impuls 2006: Enveloppe luchtkwaliteit (lokale maatregelen)	119 578	30 000					VROM	3
Impuls 2005: Westerschelde	10 799						LNV	23
CA Diverse enveloppen: luchtkwaliteit	95 000	40 000					VROM	5

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Begr.	Art.
CA Diverse enveloppen: luchtkwaliteit	495	9 505	5 000				LNV	21
CA Energie: Gebouwde Omgeving	18 896	9 000	1 000	1 000			WWI	2
CA Energie: Duurzame mobiliteit	12 560	9 500	4 500	2 000			VW	36
CA Energie: Ketenefficiency	4 200	5 200	3 100	4 500	2 200	500	EZ	4
CA Energie: Ketenefficiency	915	1 564	650	500			LNV	21
CA Energie: Kas als energiebron	5 000						EZ	4
CA Energie: Kas als energiebron	3 878	6 006	5 500	3 700	2 200	200	LNV	21
CA Energie: CATO 2	5 000	3 000	4 000	3 000	3 000		EZ	4
CA Energie: Duurzame elektriciteitsvoorziening	1 742	3 450	1 950	1 250	522		EZ	4
CA Energie: Groene grondstoffen	4 833	3 500	2 500	550			EZ	4
CA Energie: Groene grondstoffen	4 312	5 925	3 310				LNV	21
CA Energie: ADEM	18 500	3 500	3 500	3 000	1 500		EZ	4
CA Water en Kust: Innovatie KRW	46 450	12 000					IF	11
CA Water en Kust: Synergie KRW	25 187	18 021	16 132	20 868	11 535	9 485	IF	11
CA Energie: Wind op zee	3 457	4 000	1 600	4 000	1 500	500	EZ	2
CA Energie: Wind op land	380	1 000	1 620				EZ	2
CA Energie: Smart grids	2 000	500					EZ	2
CA Energie: Nieuw GAS, V&W	2 000	1 900					VW	36
CA Energie: Nieuw gas, EZ	15 792	6 200	3 700	200	151		EZ	2
CA Energie: Hisarna	5 000						EZ	2
CA Energie: Elektrisch Rijden	5 000	10 000	5 000				VW	36
CA Energie: CCS Demo		22 700					EZ	2
Totaal	674 293	454 611	304 505	269 068	28 608	16 685		

Mutaties begroting 2011 op projectniveau: artikel 12 milieu en duurzaamheid (x € 1 000)

	Departement	2 010	2 011	2 012	2 013	2 014	2 015
Impuls 2005: UKR	EZ	- 5 000	1 666	1 666	1 668		6 000
Impuls 2005: Energiebesparingstender UKR	EZ	- 2 000	667	667	666		
Impuls 2005: Ophogen budget EOS							
Demo-tender	EZ	- 500	167	167	166		
Impuls 2005: Verhoging budget 4e tender UKR	EZ	- 10 000	3 333	3 333	3 334		
Impuls 2005: UKR CO2 afvangtechnologie	EZ	- 15 500	5 167	5 167	5 166		
Impuls 2005: Verhoging budget besparingstender UKR	EZ	- 3 000	1 000	1 000	1 000		
CA Diverse enveloppen: luchtkwaliteit	LNV	- 8 505	3 505	5 000			
CA Energie: Ketenefficiency	EZ	2 100	3 100	3 100	3 100	2 000	500
CA Energie: Ketenefficiency	LNV	- 414	414				
CA Energie: Kas als energiebron	LNV	- 1 406	1 406				200
CA Energie: CATO 2	EZ	2 000	3 000	4 000	3 000	3 000	
CA Energie: Groene grondstoffen	LNV	- 1 695	1 695				
CA Energie: Smart grids	EZ	2 000	500				
CA Energie: CCS Demo	EZ		22 700				
CA Energie: Innovatieprogramma verminderen methaanemissie	LNV	1 600	1 500	1 500	1 500		
Totaal		- 40 320	49 820	25 600	19 600	5 000	16 685

Toelichting op de mutatie:

De mutaties in het (extrapolatie)jaar 2015 betreffen middelen die al eerder waren toegekend en overgeboekt.

De mutaties van de diverse energieprojecten van EZ uit de impuls 2005 zijn voornamelijk het gevolg van vertraging in de uitvoering van gesubsidieerde projecten, waardoor minder voorschotten zijn verstrekt.

Het project Luchtkwaliteit van het ministerie van LNV is vertraagd in 2010 omdat de belangstelling voor de (opengestelde) fijnstofregeling tegenvalt als gevolg van de economische crisis. Het resterende budget wordt in latere jaren ingezet.

De overige mutaties – van betrekkelijk kleine omvang – hangen samen met aanpassing van kasritmes en het overboeken van middelen vanuit de reserveringen (artikel 15) binnen het FES voor diverse projecten.

Artikel 13 Bijdragen aan andere begrotingen in het kader van kennis en innovatie

Op dit artikel worden de bijdragen geraamd voor de projecten in het kader van kennis en innovatie voor zover daarover besluitvorming heeft plaatsgevonden en de bijbehorende middelen zijn overgeboekt uit art. 15. Hieronder wordt in de tabel de opbouw van de uitgaven t/m 2015 vermeld.

Opbouw uitgaven (x € 1 000)						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Vastgestelde begroting 2010	494 374	243 015	183 019	121 979	85 444	
1e suppletore begroting 2010	102 680	57 504	86 207	67 747	53 979	
Mutatie	21 425	85 501	49 731	49 101	33 675	7 449
Ontwerpbegroting 2011	618 479	386 020	318 957	238 827	173 098	7 449

Hieronder wordt een globale uitsplitsing gemaakt van de begrotingsstand van artikel 13 Kennis en innovatie. Een uitsplitsing op projectniveau is, vanwege het grote aantal projecten, opgenomen in bijlage III.

Uitsplitsing begrotingsstand artikel 13 kennis en innovatie (x € 1 000)						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1. Bsik-projecten	107 948	39 015	11 542			
2. Diverse onderwijsprojecten	173 186	48 006	43 457	38 253	9 368	- 5 760
3. Inn.programma's en toponderzoek	29 622	9 965	896	876	876	941
4. Vitale Infrastructuur	1 601					
5. MS&ICT	6 490	2 023	551			
6. Overig	299 632	287 011	262 511	199 698	162 854	12 268
Totaal	618 479	386 020	318 957	238 827	173 098	7 449

Een uitsplitsing van de mutaties per individueel project wordt in onderstaande tabel gegeven. In deze tabel staat ook een verwijzing naar de reservering waaruit deze specifieke middelen afkomstig zijn.

Mutaties begroting 2011 op projectniveau: artikel 13 kennis en innovatie (x € 1 000)							
	Departement	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1. Bsik-projecten							
Impuls 2004: Kennis Bsik	VVS	1 392	160	- 1 552			
Impuls 2004: Kennis Bsik	EZ	- 10 129	16 069	- 5 940			
2. Diverse onderwijsprojecten							
Impuls 2001: Kennis onderzoek en innovatie	EZ	- 500					
Impuls 2006: Beelden voor de toekomst	OCW						- 5 760
3. Inn.programma's en toponderzoek							

	Departement	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Impuls 2005: Phytophthora							941
Impuls 2005: WCFS+	EZ	2 352	- 3 000				
5. MS&ICT							
Impuls 2005: MS&ICT-Community voor mobiliteitsleren	OCW	245	214	153			
Impuls 2005: MS&ICT-De lange staart	OCW	140	242	194			
Impuls 2005: MS&ICT-GPS? Reken maar	OCW	95	84	19			
Impuls 2005: MS&ICT-Ketenintegratie trombosedienst	VWS	1					
6. Overig							
Impuls 2005: Topinstituut Farma	VWS	- 207	135	35	37		
Impuls 2005: Innovatievouchers/ IPC's	EZ	- 13 500	13 500				
Impuls 2006: TTI Watertechnologie	EZ						110
Impuls 2006: NICIS	WWI		- 1 407	1 407			
Impuls 2006: CTMM	EZ						533
Impuls 2006: RSV	VWS		7 000	7 000	7 000	6 900	- 3 500
CA: Biomedical materials	EZ	- 261	- 1 349	1 610			1 225
CA innovatie, kennis en onderzoek: Towards Biosolar Cells	LNV	2 000	4 000	4 950	5 400	5 650	3 000
CA: Innovatie, kennis en onderzoek: Gezond ouder worden	VWS	500	3 000	4 000	2 500		
Impuls kennis en innovatie: Be-basic	EZ	31	- 77	23	23		6 000
Impuls kennis en innovatie: TIFN	EZ	1 906	4 923	- 2 477	- 2 477	- 1 875	
Impuls kennis en innovatie: HTSM	EZ	5 031	- 77	23	23		
Impuls kennis en innovatie: Lifesciences en Health	VWS	5 000	15 000	21 500	21 500	18 000	
Impuls kennis en innovatie: VVEsterk	OCW	9 563	11 525	9 276	1 686	400	400
Grootsch.res.infra/lerarentekort: Nanolab	EZ	8	- 20	5	7		
Grootsch.res.infra/lerarentekort: MARIN	EZ	8	- 20	5	7		
Grootsch.res.infra/lerarentekort: Lifelines	VWS	8 200	7 100	9 500	6 100	4 600	4 500
Grootsch.res.infra/lerarentekort: Deltares	IF	9 550	8 499		7 295		
Totaal		21 425	85 501	49 731	49 101	33 675	7 449

Toelichting op de mutatie:

De mutaties in het (extrapolatie)jaar 2015 betreffen middelen die al eerder waren toegekend en overgeboekt. De mutatie Innovatievouchers/ IPC's en Kennis Bsik zijn het gevolg van een gewijzigd inzicht in het kasverloop, waardoor de middelen anders over de jaren zijn verdeeld. Bij TIFN en HTSM zijn middelen opgevraagd en heeft er tevens een actualisatie van de raming plaatsgevonden. De overige mutaties betreffen de overboeking van middelen vanuit de reserveringen (artikel 15) binnen het FES voor diverse projecten en het aanpassen van kasritmes van een betrekkelijk kleine omvang.

Artikel 14 Bijdragen aan andere begrotingen in het kader van ruimtelijke Ordening

Op dit artikel worden de bijdragen geraamd voor de projecten in het kader van ruimtelijke ordening voor zover daarover besluitvorming heeft plaatsgevonden en de bijbehorende middelen zijn overgeboekt uit artikel 15. Hieronder wordt in de tabel de opbouw van de uitgaven t/m 2015 vermeld.

Opbouw uitgaven (x € 1000)						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Vastgestelde begroting 2010	269 269	118 288	64 990	39 150	39 250	
1e suppletore begroting 2010	256 539	51 020	78 629	41 353	24 801	
Mutatie	10 780	19 797	7 888	89 079	12 863	13 395
Ontwerpbegroting 2011	536 588	189 105	151 507	169 582	76 914	13 395

Op dit artikel worden de bijdragen geraamd in het kader van ruimtelijke ordening voor zover deze voldoende zijn uitgewerkt. Een uitsplitsing van de geraamde uitgaven en de mutaties per individueel project wordt onderstaand in twee afzonderlijke tabellen gegeven. In de tabellen staat ook een verwijzing naar de reservering waaruit deze specifieke middelen afkomstig zijn.

Uitsplitsing begrotingsstand naar projectniveau: artikel 14 ruimtelijke ordening (x € 1 000)								
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Begr.	Art.
Impuls 1998: Vitaliteit steden/ Sleutelprojecten	190 635						VROM	2
Impuls 2001: BIRK+Saneringsregeling	73 536	17 730	500				VROM	2
Impuls 2001: BIRK/A2 Maastricht	5 000						IF	12
Impuls 2001: BIRK/W4 Leiderdorp		24 158					VW	12
Impuls 2001: BIRK IJsseldelta					10 000		IF	13
Impuls 2005: Archeologisch bodemonderzoek (Malta)	2 850	1 000	250				OCW	14
Nota Ruimte: Greenports	8 719	400	2 000				LNV	22
Nota Ruimte: Klavertje 4 (Greenport Venlo)	4 700	4 700	2 000				LNV	22
Nota Ruimte: Mooi Nederland	17 106	4 200	4 100				VROM	2
Nota Ruimte: Klimaatbuffers	6 857	5 000	3 000				VROM	10
Nota Ruimte: Geluidskaarten	5 956	3 000	3 000				VROM	10
Nota Ruimte: Natuurpilots		13 000	8 000	4 000			LNV	23
Nota Ruimte: Noordelijke IJ-oeveren	15 888						VROM	2
Nota Ruimte: Planvormingskosten	3 275						VROM	2
Nota Ruimte: Nijmegen Waalfront	7 500						VROM	2
Nota Ruimte: Waterdunen	12 766		3 600				VROM	2
Nota Ruimte: Zuidplaspolder	10 000	5 000	5 000	4 000			VROM	2
Nota Ruimte Oude Rijnzone	21 000						VROM	2
Nota Ruimte: Veenweidegebieden	7 600	18 800	28 500	29 000	29 100		LNV	27
Nota Ruimte: Nieuwe Hollandse Waterlinie	4 400	9 600	12 600	7 000	1 400		LNV	24
Nota Ruimte: Scheveningen Boulevard	2 800	2 200	3 800	2 000			VW	14
Nota Ruimte: IJsselsprong Zutphen				16 045	4 011		IF	11
Nota Ruimte: Alternatief Hoekse Waard	1 700	15 100	3 200	2 400	2 000	600	EZ	3
Nota Ruimte: Almere Weerwa- terzone				63 778			IF	12
Nota Ruimte: Almere Weerwa- terzone	14 000	3 000					VROM	2
Nota Ruimte: Den Haag Internati- onale stad				4 372	4 372	13 117	IF	14
Nota Ruimte: Brainport Eindhoven	15 100	15 000	15 000	15 000	15 000		EZ	3
Nota Ruimte: Groningen Centrale Zone	12 800		3 200				EZ	3
Nota Ruimte: Eindhoven A2 Zone	5 400	1 400					EZ	3
Nota Ruimte: Apeldoorn kanaalzone	8 800		2 200				EZ	3
Nota ruimte: Westflank Haarlem- meer	7 500	15 000	15 000	9 000			LNV	24

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Begr.	Art.
Nota Ruimte: Mooi en vitaal Delfland	17 700	3 300	3 300	3 300	7 300		LNV	22
Nota Ruimte: Dierenpark Emmen	8 500						VROM	2
Nota Ruimte: IJsseldelta Kampen			17 900	4 500			VROM	2
Nota Ruimte: Hart van Zuid Gemeente Hengelo	11 600		2 900				VROM	2
Nota Ruimte: Stadshavens Rotterdam	19 000	12 000					VROM	2
CA: Internationale campus Eindhoven			- 151	- 217	- 269	- 322	EZ	3
CA REB: High Tech Factory Twente	1 520	1 520	1 520	1 520	1 520		EZ	3
CA: Leiden Bioscience Park	3 300	3 300	3 400				EZ	3
CA REB: Verruiming vaargeul Eemshaven – Noordzee		6 017	3 008	1 404			IF	15
CA REB: HST Cargo	6 600	2 200	2 200				EZ	3
CA REB: CAT Agrofood	2 480	2 480	2 480	2 480	2 480		EZ	3
Totaal	536 588	189 105	151 507	169 582	76 914	13 395		

Een uitsplitsing van de mutaties per individueel project wordt in onderstaande tabel gegeven. In deze tabel staat ook een verwijzing naar de reservering waaruit deze specifieke middelen afkomstig zijn.

Mutaties begroting 2011 op projectniveau: artikel 14 ruimtelijke ordening (x € 1 000)							
	Departement	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Nota Ruimte: Alternatief Hoekse Waard	EZ	1 700	15 100	3 200	2 400	2 000	600
Nota Ruimte: IJsselsprong Zutphen	IF				16 045	4 011	
Nota Ruimte: Almere Weerwaterzone	VW				63 778		
Nota Ruimte: Den Haag Internationale stad	IF				4 372	4 372	13 117
CA REB: Verruiming vaargeul Eemshaven – Noordzee	IF		17	8	4		
CA REB: HST Cargo	EZ	6 600	2 200	2 200			
CA REB: CAT Agrofood	EZ	2 480	2 480	2 480	2 480	2 480	
CA: Internationale campus Eindhoven	EZ						- 322
Totaal		10 780	19 797	7 888	89 079	12 863	13 395

Toelichting op de mutatie:

De mutaties betreffen overboekingen van middelen vanuit de reserveringen (artikel 15) binnen het FES voor diverse projecten.

Artikel 15 Gereserveerde middelen FES (projecten in voorbereiding)

Dit artikel bevat de reservering van middelen voor projecten en programma's in voorbereiding. Zodra de projecten voldoende zijn uitgewerkt en besluitvorming heeft plaatsgevonden, worden de middelen overgeheveld naar het desbetreffende uitgavenartikel (artikel 11 t/m 14) van de FES-begroting. Tegelijkertijd worden het desbetreffende ontvangsten- en uitgavenartikel van een of meer departementale begrotingen aangepast. Daardoor staan de FES-bijdragen voor een bepaald project op de begroting van een vakdepartement dat vervolgens verantwoordelijk is voor (tijds) uitvoering van het project.

Hieronder wordt in de tabel de opbouw van de gereserveerde middelen t/m 2015 vermeld.

Opbouw ontvangsten (x € 1 000)						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Vastgestelde begroting 2010	615 584	689 701	903 431	841 982	883 671	
1e suppletore begroting 2010	139 451	- 172 495	8 887	- 149 072	- 173 590	
Mutatie	- 514 609	- 327 747	- 493 493	- 181 183	- 136 810	838 637
Ontwerpbegroting 2011	240 426	189 459	418 825	511 727	573 271	838 637

In tabel 3 (paragraaf 2.1) is een uitgebreide specificatie van artikel 15 (Gereserveerde middelen FES) opgenomen.

Toelichting op de mutaties:

De mutaties in het (extrapolatie)jaar 2015 betreffen middelen die al eerder waren gereserveerd in het FES. Op macro-niveau kan de mutatie als volgt worden toegelicht:

Aansluiting Voorjaarsnota 2010 en begroting 2011 (x € mln.)						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Totaal	- 515	- 328	- 493	- 181	- 137	839
Overboekingen naar art. 11	- 246	- 248	- 374	- 202	- 180	0
Overboekingen naar art. 12	0	- 31	- 29	0	- 41	0
Overboekingen naar art. 13	- 1	- 54	- 125	- 37	0	0
Overboekingen naar art. 14	- 113	0	0	0	0	0
Prijjsbijstelling	0	6	8	7	8	10
Overig (kasschuiven e.d.)	- 155	0	27	52	77	829

Verder is in tabel 3 (paragraaf 2.1) een meer uitgebreide specificatie van artikel 15 (gereserveerde middelen FES) opgenomen. De belangrijkste te verwachten besluitvormingsmomenten worden per enveloppe, impuls en dergelijke toegelicht in paragraaf 2.2.

2. ONTVANGSTEN

Ontvangsten van het fonds

Artikel 21 Ontvangsten uit aardgasbaten

Op dit artikel zijn de voor het fonds bestemde ontvangsten uit aardgas geraamd. Vanaf 2008 is conform de afspraken in het Coalitieakkoord sprake van een vaste FES-voeding waarbij de voeding uit gasbaten bij begrotingswet wordt vastgesteld. Hieronder wordt in de tabel de opbouw van de ontvangsten t/m 2015 vermeld.

Opbouw ontvangsten (x € 1 000)						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Vastgestelde begroting 2010	3 138 639	2 800 518	2 183 847	1 958 758	2 344 298	
1e suppletore begroting 2010	704 678	2 659	197 137	16 246	- 130 114	
Mutatie	- 506 866	- 80 528	- 206 662	335 147	264 346	1 445 149
Ontwerpbegroting 2011	3 336 451	2 722 649	2 174 322	2 310 151	2 478 530	1 445 149

Toelichting op de mutatie

Voor het jaar 2008 en later is sprake van een vaste FES-voeding uit gasbaten. De mutatie betreft de aanpassing van de raming die daaruit voortvloeit en die nodig is om de voorziene FES-uitgaven te dekken.

3. SALDI

Artikel 31 Voordelig eindsaldo/beginsaldo

Opbouw standen (x € 1 000)						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Vastgestelde begroting 2010	0	0	0	0	0	0
1e suppletore begroting 2010	0	0	0	0	0	0
Mutatie	0	0	0	0	0	0
Ontwerpbegroting 2011	0	0	0	0	0	0

Omdat de ontvangsten uit aardgasbaten in het jaar 2008 en later zo zijn vastgesteld dat de uitgaven in enig jaar gedekt kunnen worden is eigenlijk geen sprake meer van een eind- of beginsaldo.

BIJLAGE I: Specificatie FES-middelen 2011 per departement (x € 1 000)

	Divers	BZK	EZ	LNV	OCW	VROM	VW/IF	VWS	WWI	Totaal
Artikel 11: Verkeer en Vervoer							1 503 454			1 503 454
Artikel 12: Milieu en Duurzaamheid			283 790	24 500		80 900	56 421		9 000	454 611
Artikel 13: Kennis en Innovatie		318	162 560	10 994	137 833	10 950	8 499	52 155	2 711	386 020
Artikel 14: Ruimtelijke Ordening			41 000	64 800	1 000	49 930	32 375			189 105
Totaal op departementale begrotingen		318	487 350	100 294	138 833	141 780	1 600 749	52 155	11 711	2 533 190
Artikel 15: Gereserveerde Fes-middelen	189 459									189 459
Totale Fes-middelen	189 459	318	487 350	100 294	138 833	141 780	1 600 749	52 155	11 711	2 722 649

BIJLAGE II: Actuele stand stimuleringspakket Aanvullend Beleidsakkoord 2009/2010 (x mln €) ¹

Naam/Enveloppe	Domein	Uitvoerend dep.	2009 Belegd ²	2010 Belegd ²	2009 Bestemd ³	2010 Bestemd ³
Verlenging aflopende innovatieprogramma's <i>Impuls kennis en innovatie (€ 500 ml. pakket)</i>	Kennis en Innovatie	<i>Divers</i>	0 <i>0</i>	51 <i>51</i>	0	0
Snelle uitvoering FES-projecten Innovatie <i>Impuls 1998, 2001, 2004, 2005, 2006, etc.</i> <i>Maatschappelijke sectoren en ICT</i> <i>CA-enveloppe Kennis en Innovatie</i>	Kennis en Innovatie	<i>Divers</i> <i>Divers</i> <i>VROM</i>	102 <i>99</i> <i>3</i>	70 <i>67</i> <i>0</i> <i>3</i>	0	34 <i>11</i> <i>23</i>
Snelle uitvoering FES-projecten Milieu en Duurzaamheid <i>Impuls 1998, 2001, 2004, 2005, 2006, etc.</i> <i>CA-enveloppe Energie</i> <i>CA-enveloppe Water en Kust</i>	Milieu en duurzaamh.	<i>Divers</i> <i>EZ/LNV/VROM</i> <i>VW</i>	76 <i>47</i> <i>20</i> <i>9</i>	113 <i>64</i> <i>30</i> <i>19</i>	0	32 <i>16</i> <i>16</i>
Snelle uitvoering FES-projecten Ruimtelijk Economisch Beleid <i>Impuls 1998, 2001, 2004, 2005, 2006, etc.</i> <i>CA-enveloppe Regionaal Ec. Beleid</i>	Ruimtelijke ordening	<i>Divers</i> <i>Divers</i>	44 <i>44</i>	222 <i>212</i> <i>10</i>	0	49 <i>48</i> <i>1</i>
Snelle uitvoering FES-projecten Infra <i>Impuls 1998, 2001, 2004, 2005, 2006, etc.</i> <i>Infrastructuur Noordvleugel</i> <i>CA-enveloppe Infra en (vaar)wegen</i> <i>CA-enveloppe Openbaar vervoer</i>	Verkeer en Vervoer	<i>Divers</i> <i>VW</i> <i>VW</i> <i>VW</i>	34 <i>28</i> <i>4</i> <i>2</i>	64 <i>55</i> <i>4</i> <i>4</i>	0	0
Grootschalige researchprojecten/leraren <i>Grootschalige researchprojecten/leraren</i>	Kennis en Innovatie	<i>Divers</i>	12 <i>12</i>	52 <i>52</i>	0	39 <i>39</i>
Maatschappelijk innovatieprogramma's <i>CA-enveloppe Kennis en Innovatie</i>	Kennis en Innovatie	<i>Divers</i>	2 <i>2</i>	11 <i>11</i>	0	0
Innovatieagenda Energie <i>CA-enveloppe Energie</i>	Kennis en Innovatie	<i>Divers</i>	3 <i>3</i>	35 <i>35</i>	0	0
Totaal			273	618	0	155

¹ De uitgaven uit het stimuleringspakket die geraamd worden in 2011 en verdere jaren worden niet zichtbaar in bovenstaande tabel.

² De categorie «belegd» betreft middelen die overgeheveld zijn naar departementale begrotingen. Deze middelen staan op de begrotingsartikelen 11 t/m 14 van de FES-begroting.

³ De categorie «bestemd» betreft middelen die nog niet overgeheveld zijn naar departementale begrotingen. Deze middelen staan op artikel 15 van de FES-begroting.

BIJLAGE III: Uitsplitsing begrotingsstand naar projectniveau: artikel 13 kennis en innovatie (x € 1 000)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Begr.	Art.
1. Bsik-projecten	107 948	39 015	11 542					
Impuls 2004: Kennis Bsik (leven met water en processysteeminnovatie)	4 079						VW/IF	divers
Impuls 2004: Kennis Bsik (Transumo)	5 234						VW	divers
Impuls 2004: Kennis Bsik	11 189	160	2 334				VWS	divers
Impuls 2004: Kennis Bsik	27 532	38 369	9 208				EZ	4
Impuls 2004: Kennis Bsik	41 020						OCW	16
Impuls 2004: Kennis Bsik	12 389						VROM	3, 10
Impuls 2004: Kennis Bsik	6 505	486					LNV	26
2. Diverse onderwijsprojecten	173 186	48 006	43 457	38 253	9 368	- 5 760		
Impuls 2001: Kennis (ICT en onderw)	51 276						OCW	3
Impuls 2001: Kennis onderzoek en innovatie	20 024						EZ	2
Impuls 2001: Kennis, onderzoek en innovatie (vernieuwingsimpuls)	11 859						OCW	16
Impuls 2005: VMBO/funderend onderwijs	4 580						OCW	3
Impuls 2005: VMBO/funderend onderwijs	4						LNV	26
Impuls 2006: Rendement en excellentie	11 590	11 522	10 793	9 227	1 529		OCW	7
Impuls 2006: Investeringsagenda beta en techniek	6 750	1 000	1 000				OCW	1, 6
Impuls 2006: Leren door te experimenteren	3 762	5 800	4 700	3 800	2 000		OCW	3
Impuls 2006: Fonds versterking beroepsonderwijs – bedrijfsleven	20 951	8 040	6 710	5 840			EZ	3, 5
Impuls 2006: Beelden voor de toekomst	21 896	21 144	20 254	19 386	5 839	- 5 760	OCW	14
Impuls 2006: Onderwijs en ondernemerschap	12 991	500					EZ	3
Impuls 2006: Beroepsonderwijs in bedrijf	7 503						OCW	4
3. Inn.programma's en toponderzoek	29 622	9 965	896	876	876	941		
Impuls 2005: GATE	2 000	1 000					OCW	16
Impuls 2005: Haaglanden	2 016						IF	11
Impuls 2005: Phytophthora	1 204	876	876	876	876	941	LNV	26
Impuls 2005: WCFS+	9 525						EZ	2
Impuls 2005: Scheidingstechnologie 2005	1 989	2 457					EZ	2
Impuls 2005: Technostarters creatieve industrie	2 471						EZ	2
Impuls 2005: Potato genoom sequencing	500		20				LNV	26
Impuls 2005: TTI Groene genetica	8 091	5 632					LNV	26
Impuls 2005: VIA	1 826						JUS	13
4. Vitale Infrastructuur	1 601							
Impuls 2005: compartimentering dijken	442						IF	11
Impuls 2005: XIRAF	299						JUS	13
Impuls 2005: Reconstructie 3D camerabeelden	497						JUS	13
Impuls 2005: CBRN-security	156						JUS	13
Impuls 2005: infra-cameratoezicht sensing	207						JUS	13
5. MS&ICT	6 490	2 023	551					
Impuls 2005: Beste zorg beloond	52						VWS	42
Impuls 2005: Groeien door games	120						OCW	3
Impuls 2005: Slimmer veilig	149						BZK	25
Impuls 2005: LOGO	1						OCW	3

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Begr.	Art.
Impuls 2005: KISS	214						JenG	2
Impuls 2005: Games to learn	- 1						OCW	3
Impuls 2005: Innovatief jongeren- portaal	218						JenG	2
Impuls 2005: Virtuele games als uitdagend leermiddel	84						OCW	3
Impuls 2005: Multi-VIT	296						BZK	25
Impuls 2005: Remedie	120	143					VWS	42
Impuls 2005: Birth	587	206					VWS	42
Impuls 2005: MediaMania	57						OCW	3
Impuls 2005: Wereldscholen	136						OCW	3
Impuls 2005: Special learning community	40						OCW	3
Impuls 2005: Digitale leergemeen- schap	122						OCW	3
Impuls 2005: Suppleo	379	123					OCW	3
Impuls 2005: Wisebits 2.0	61	13					OCW	3
Impuls 2005: Les 2.0	454						OCW	3
Impuls 2005: SVP	568						OCW	3
Impuls 2005: MS&ICT-Edu-game	445	70	35				OCW	3
Impuls 2005: MS&ICT-Game IIENS	315						OCW	3
Impuls 2005: MS&ICT-Pico Bello	559	384					VWS	42
Impuls 2005: MS&ICT- Ketenintegratie trombozedienst	234	226					VWS	42
Impuls 2005: MS&ICT-Samen veilig voorbereid		68					BZK	25
Impuls 2005: MS&ICT-Invoering landelijke digitale bereikbaarheid	800	250	150				BZK	25
Impuls 2005: MS&ICT-GPS? Reken maar	95	84	19				OCW	3
Impuls 2005: MS&ICT-De lange staart	140	242	194				OCW	3
Impuls 2005: MS&ICT-Community voor mobiliteitsleren	245	214	153				OCW	3
6. Overig	299 632	287 011	262 511	199 698	162 854	12 268		
Impuls 1998: Technocentra	9 592						OCW	5
Impuls 2005: Holst Center	1 000	4 667	1 300				EZ	2
Impuls 2005: Technostarters	548						EZ	2
Impuls 2005: Sleutelgebieden	14 357	360					EZ	2
Impuls 2005: Topinstituut Farma	22 440	22 927	15 035	4 665			VWS	42
Impuls 2005: Transgene gewassen	2 465	950					VROM	6
Impuls 2005: Grootschalige researchfaciliteiten	3 902	1 830	1 830				OCW	16
Impuls 2005: Transitie samen- werking TU's	6 066	6 066	6 000	3 500	1 500		OCW	7
Impuls 2005: Innovatievouchers/ IPC's	6 451	13 500					EZ	2
Impuls 2005: Plantkundig onderzoek	4 586						LNV	21
Impuls 2006: Parelsnoer	7 750						OCW	16
Impuls 2006: veterinaire aviaire influenza	3 773						LNV	26
Impuls 2006: TTI Watertechnologie	5 576	3 136	4 374	4 343	4 221	110	EZ	2
Impuls 2006: NICIS	4 345	2 711	1 407				WWI	1
Impuls 2006: CTMM	10 059	15 836	29 918	34 545	33 746	533	EZ	4
Impuls 2006: RSV	2 167	3 009	8 215	5 895	6 074	- 3 500	VWS	41
CA: Kennis voor klimaat	15 698	10 000	10 000				VROM	10
CA: Biomedical materials	9 540	7 199	12 350	4 094	1 294	1 225	EZ	2
CA Innovatie, kennis en onderzoek: Genomics	37 000	41 000	41 000	40 500	40 500		OCW	16
CA: Innovatie, kennis en onderzoek: Gezond ouder worden	500	3 000	4 000	2 500			VWS	42
CA innovatie, kennis en onderzoek: Towards Biosolar Cells	2 000	4 000	4 950	5 400	5 650	3 000	LNV	26
CA innovatie, kennis en onderzoek: Impuls innovatie	4 000	10 000	4 000	2 000			OCW	9

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Begr.	Art.
CA Innovatie, kennis en onderzoek: Scheidingstechnologie	4 020	4 167	4 377	3 692	1 144		EZ	2
CA Innovatie, kennis en onderzoek: Hersenen en cognitie	4 000	4 000	3 900	3 900	2 200		OCW	16
Impuls kennis en innovatie: ITER-NL2	4 000	4 000					OCW	16
Impuls kennis en innovatie: Beroepsonderwijs in bedrijf (netwerkscholen)	4 500	3 500	3 500	2 500			OCW	4
Impuls kennis en innovatie: Be-basic	6 031	11 923	12 023	12 023	12 000	6 000	EZ	4
Impuls kennis en innovatie: HTSM	25 031	24 923	25 023	25 023	25 000		EZ	4
Impuls kennis en innovatie: TIFN	4 406	14 923	7 523	7 523	5 625		EZ	4
Impuls kennis en innovatie: Lifesciences en Health	5 000	15 000	21 500	21 500	18 000		VWS	42
Impuls kennis en innovatie: VVEsterk	9 563	11 525	9 276	1 686	400	400	OCW	1
Grootsch.res.infra/lerarentekort: NCB	10 000	8 400	6 900				OCW	16
Grootsch.res.infra/lerarentekort: Surfnet7	11 700	6 300	7 200				OCW	16
Grootsch.res.infra/lerarentekort: Nanolab	12 708	8 580	6 405	7			EZ	2
Grootsch.res.infra/lerarentekort: MARIN	7 108	3 980	1 005	1 007	900		EZ	4
Grootsch.res.infra/lerarentekort: Lifelines	8 200	7 100	9 500	6 100	4 600	4 500	VWS	42
Grootsch.res.infra/lerarentekort: Deltares	9 550	8 499		7 295			IF	11
Totaal	618 479	386 020	318 957	238 827	173 098	7 449		

BIJLAGE IV: AFKORTINGENLIJST

Afkorting	Omschrijving
ADEM	Advanced Dutch Energy Materials Innovation Lab
BIRK	Besluit Investerings Ruimtelijke Kwaliteit
BSIK	Besluit Subsidies Investerings Kennisinfrastructuur
CA	Coalitieakkoord
CAT	Centre for Advanced Technology
CATO	CO ₂ – afvang, transport en opslag
CBRN	Chemical, Biological, Radiological and Nuclear
CCS	Carbon capture and storage
CTMM	Center for Translational Molecular Medicine
EOS	Energie Onderzoek Subsidie
EHS	Ecologische hoofdstructuur
FES	Fonds Economische Structuurversterking
GATE	Game research for Training and Entertainment
HST	Hoge Snelheids (vracht)Trein
HTSM	Hightech Systems and Materials
KISS	Kind Signalering Systeem
KRW	Kaderrichtlijn Water
LOGO	Loopbaan Oriëntatie door Gaming in het Onderwijs
MARIN	Maritime Research Institute Netherlands
MEP	Milieukwaliteit Elektriciteitsproductie
MS&ICT	Maatschappelijke Sectoren & Informatie- en Communicatie Technologie
NCB	Nederlands Centrum voor Biodiversiteit
NICIS	Netherlands Institute for City Innovation Studies
PHS	Programma Hoogfrequent Spoorvervoer
PIEDWGO	Programma Innovatieve Energiebesparing en Duurzame Gebouwde Omgeving
RSV	Respiratoir Syncytieel Virus
STARS	Sensor Technology Applied in Reconfigurable systems for sustainable security
SVP	Simulatie Voor Praktijkleren
TIFN	Top Institute voor Food and Nutrition
TTI	Technologische Top Instituten
UKR	Unieke Kansen Regeling
VIA	Veiligheidsverbetering door Information Awareness
VIT	Veiligheid, Informatie en Technologie
VVE	Voor- en Vroegschoolse Educatie
WCFS	World Food Crops Seedbank
XIRAF	XML-based indexing and querying for digital forensics